

Ceturtdiena, 2019. gada 19. decembris

P9\_TA(2019)0108

## Krievijas tiesību akts par ārvalstu aģentiem

**Eiropas Parlamenta 2019. gada 19. decembra rezolūcija par Krievijas likumu par ārvalstu aģentiem (2019/2982(RSP))**

(2021/C 255/09)

*Eiropas Parlaments,*

- ņemot vērā iepriekšējās rezolūcijas par Krieviju un par ES un Krievijas attiecībām,
- ņemot vērā Eiropas Ārējās darbības dienesta (EĀDD) runaspersonas 2019. gada 23. novembra paziņojumu par grozījumiem Krievijas Federācijas likumā par ārvalstu aģentiem un 2017. gada 26. novembra paziņojumu par Krievijas likumu, kas ļauj reģistrēt ārvalstu plašsaziņas līdzekļus kā ārvalstu aģentus,
- ņemot vērā ES deleģācijas Eiropas Padomē 2019. gada 11. decembra paziņojumu par grozījumiem Krievijas Federācijas likumā par ārvalstu aģentiem,
- ņemot vērā Vispārējo cilvēktiesību deklarāciju, jo īpaši tās 19. pantu par tiesībām uz uzskatu un vārda brīvību un 20. pantu par tiesībām uz mierīgas pulcēšanās un biedrošanās brīvību,
- ņemot vērā Apvienoto Nāciju Organizācijas Deklarāciju par cilvēktiesību aizstāvjiem, jo īpaši tās 13. pantu par biedrošanās brīvību,
- ņemot vērā Starptautisko paktu par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām (ICCPR), jo īpaši tā 22. pantu par tiesībām uz biedrošanās brīvību,
- ņemot vērā Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju (Eiropas Cilvēktiesību konvenciju),
- ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību konvenciju un tās protokolus, jo īpaši 10. pantu par tiesībām uz vārda brīvību un 11. pantu par tiesībām uz pulcēšanās un biedrošanās brīvību,
- ņemot vērā Eiropas Savienības Pamatnostādnes par cilvēktiesību aizstāvjiem,
- ņemot vērā Krievijas Federācijas Konstitūciju, jo īpaši tās 2. nodaļu par pilsoņu tiesībām un brīvībām,
- ņemot vērā Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas (EDSO) pārstāvja plašsaziņas līdzekļu brīvības jautājumos 2019. gada 20. novembra paziņojumu,
- ņemot vērā Eiropas Padomes cilvēktiesību komisāra 2013. gada 15. jūlija atzinumu “Krievijas Federācijas tiesību akti par nekomerciālām organizācijām, ņemot vērā Eiropas Padomes standartus”, kā arī atjaunināto atzinumu “Tiesību akti un prakse Krievijas Federācijā attiecībā uz nekomerciālām organizācijām, ņemot vērā Eiropas Padomes standartus: jaunākā informācija”, kas tika publicēts 2015. gada 9. jūlijā,
- ņemot vērā Eiropas Padomes komisijas “Demokrātija caur tiesībām” (Venēcijas komisija) 2014. gada 27. jūnija atzinumu par federālo likumu par nekomerciālām organizācijām (“likums par ārvalstu aģentiem”), 2016. gada 13. jūnija atzinumu par Krievijas Federālo likumu Nr. 129-FZ (par ārvalstu un starptautisko nevalstisko organizāciju nevēlamu darbību) un Venēcijas komisijas 2019. gada 18. marta ziņojumu par asociāciju finansēšanu,
- ņemot vērā Reglamenta 144. panta 5. punktu un 132. panta 4. punktu,

Ceturtdiena, 2019. gada 19. decembris

- A. tā kā tiesības uz domas un vārda, biedrošanās un mierīgas pulcēšanās brīvību ir nostiprinātas Krievijas Federācijas konstitūcijā;
- B. tā kā Krievijas Federācija ir parakstījusi Vispārējo cilvēktiesību deklarāciju un Eiropas Cilvēktiesību konvenciju, kā arī ir Eiropas Padomes locekle un tādējādi ir apņēmusies ievērot starptautiskos standartus un principus, kas reglamentē tiesiskumu, cilvēktiesības un pamatbrīvības;
- C. tā kā 2012. gada jūlijā Krievijas Parlaments pieņēma likumu par ārvalstu aģentiem, pieprasot Krievijas NVO reģistrēties Krievijas Federācijas Tieslietu ministrijā kā organizācijām, kas veic ārvalstu aģentu funkcijas, ja tās saņem ārvalstu finansējumu un iesaistās darbībās, kas neskaidri tiek dēvētas par politiskajām darbībām; tā kā 2014. gada jūnijā likums tika grozīts, lai Tieslietu ministrija pēc savas iniciatīvas varētu reģistrēt NVO kā ārvalstu aģentus; tā kā 2017. gada novembrī likuma darbības joma tika paplašināta, uzspiežot visiem ārvalstu plašsaziņas līdzekļiem, kas tieši vai netieši saņem ārvalstu finansējumu, ārvalstu aģenta klasifikāciju;
- D. tā kā Krievijas Parlaments 2019. gada 21. novembrī apstiprināja jaunākos grozījumus likumā par ārvalstu aģentiem, ar kuriem ārvalstu aģentu statuss tiek paplašināts, iekļaujot tajā privātpersonas, tostarp blogu autorus un neatkarīgos žurnālistus, un 2019. gada 2. decembrī šos grozījumus parakstīja prezidents Vladimirs Putins; tā kā likumā ir noteiktas īpašas prasības attiecībā uz reģistrāciju, grāmatvedību un publikāciju klasifikāciju, kā arī noteikts, ka šo prasību neievērošana ir noziedzīgs nodarījums, tostarp paredzot iespēju piemērot sankcijas ar lieliem administratīviem naudas sodiem vai brīvības atņemšanu uz laiku līdz diviem gadiem;
- E. tā kā saskaņā ar šo likumu krievi un ārvalstnieki, kuri strādā ar vai izplata saturu, ko nodrošinājuši ziņu dienestie, kuri klasificēti kā ārvalstu aģenti, tiktu pasludināti par ārvalstu aģentiem, pakļaujot iespējamai stigmatizācijai žurnālistus, viņu avotus vai pat tos, kuri izplata materiālus sociālajos tīklos, un tiktu klasificēti kā ārvalstu aģenti, tādējādi, iespējams, izraisot pašcenzūru un atturot viņus ne tikai no informācijas publicēšanas, bet arī dalīšanās ar publikācijām;
- F. tā kā Krievijas likums par ārvalstu aģentiem pārkāpj Eiropas Cilvēktiesību konvenciju — Eiropas Padomes starptautisko nolikumu, kas cita starpā aizstāv vārda un plašsaziņas līdzekļu brīvību; tā kā Krievija tādējādi nepilda savas Eiropas Padomes dalībvalsts saistības; tā kā Eiropas Padomes cilvēktiesību komisārs šo likumu ir atzinis par nesaderīgu ar starptautiskajiem un Eiropas cilvēktiesību standartiem; tā kā, pieņemot likumu par ārvalstu aģentiem, Krievija ir pārkāpusi savas EDSO locekles un Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas parakstītājas saistības; tā kā ES sagaida, ka Krievijas Federācija, kas ir ANO Drošības padomes pastāvīgā locekle, pilnībā ievēros starptautiskās saistības, ko tā ir uzņēmusies;
- G. tā kā vairākas cilvēktiesību aizsardzības organizācijas un NVO, piemēram, *Amnesty International* un *Human Rights Watch*, uzskata, ka likuma grozījumi negatīvi ietekmēs jau tā ierobežojošo neatkarīgai žurnālistikai atvēlēto vidi Krievijā, vēl vairāk apdraudot vārda brīvību; tā kā likums vērsīsies pret kvalitatīviem plašsaziņas līdzekļiem, kas ir neatkarīgi no valdības vai valdību atbalstošām struktūrām, sadarbojas ar daudziem Krievijas korespondentiem visā valstī un bieži vien ir vienīgais uzticamas informācijas avots un alternatīva valsts plašsaziņas līdzekļiem attālos reģionos, un tādējādi kavēs to darbu un attiecīgi plašsaziņas līdzekļos atspoguļotas objektīvas informācijas pieejamību;
- H. tā kā leģislatīvie ierobežojumi un mērķtiecīga kriminālvajāšana saskaņā ar likumu par ārvalstu aģentiem Krievijā pēdējos mēnešos ir kļuvusi represīvāka, tādējādi ierobežojot plašsaziņas līdzekļu un pilsoniskās sabiedrības piekļuvi neatkarīgam finansējumam, iedragājot to reputāciju un kavējot to darbību, ierobežojot pamatbrīvību īstenošanu un samazinot Krievijā neatkarīgu un citādi domājušu dalībnieku darbības iespējas;
- I. tā kā likums ir daļa no plašākas kampaņas, kas paredzēta citādi domājušo cilvēku, opozīcijas, un pilsoniskās sabiedrības apspiešanai visā Krievijā; tā kā sarūkošā Krievijas neatkarīgās pilsoniskās sabiedrības telpa ļauj plašāk darboties atkarīgām valdības organizētām nevalstiskām organizācijām (VONVO); tā kā Krievijas valdība izmanto VONVO, lai popularizētu savu politiku, vienlaikus uzturot šķirtumu par neatkarīgu pilsonisko sabiedrību;

Ceturtdiena, 2019. gada 19. decembris

- J. tā kā likums līdz šim galvenokārt ir piemērots NVO; tā kā saskaņā ar šo likumu aptuveni 80 NVO, tostarp gandrīz visas vadošās cilvēktiesību NVO Krievijā, tiek uzskatītas par ārvalstu aģentiem; tā kā 49 Krievijas NVO ir iesniegušas pieteikumus Eiropas Cilvēktiesību tiesā, apgalvojot, ka likums par ārvalstu aģentiem pārkāpj virkni cilvēktiesību, tostarp tiesības uz vārda un biedrošanās brīvību, un protestējot pret likuma kvalitāti un to vajāšanu par to, ka tās nav reģistrējušās kā ārvalstu aģenti, kā arī pret pārmērīgu valsts kontroli;
- K. tā kā kopš 2014. gada ārvalstu aģentu sarakstā piespiedu kārtā ir iekļautas desmitiem organizāciju, kas nodarbojas ar vides jautājumiem, neraugoties uz Krievijas Konstitucionālās tiesas nolēmumu, kurā vides aizsardzības grupas ir skaidri izslēgtas no šā likuma darbības jomas; tā kā daudzas no skartajām grupām nācās slēgt, lai izvairītos no tā, ka tās tiek klasificētas kā ārvalstu aģenti, vai tādēļ, ka tās nespēja samaksāt naudas sodus;
- L. tā kā pēdējā desmitgadē ir novērota satraucoša globāla tendence, kad arvien vairāk valstu ievieš un izmanto tiesību aktus, lai iekļautos tiesībās uz vārda brīvību, kas ietver brīvību saņemt un izplatīt informāciju un idejas bez valsts iestāžu iejaukšanās un neņemot vērā robežas, pulcēšanās un biedrošanās brīvību, kā arī lai kavētu pilsoniskās sabiedrības organizāciju un privātpersonu darbu; tā kā šādi likumi arī kavē pilsoniskās sabiedrības organizāciju un privātpersonu darbu;
- M. tā kā Eiropas Cilvēktiesību tiesa vairākos spriedumos ir uzsvērusi, ka NVO loma sabiedrības uzraudzībā ir būtiska demokrātiskai sabiedrībai un tai ir līdzīga nozīme kā plašsaziņas līdzekļiem;
- N. tā kā likumīgais mērķis nodrošināt to NVO pārredzamību, kuras saņem ārvalstu finansējumu, nevar attaisnot pasākumus, kas ierobežo to NVO darbību, kuras darbojas demokrātijas, cilvēktiesību un tiesiskuma jomā,
1. aicina Krievijas varas iestādes nekavējoties atcelt likumu par ārvalstu aģentiem un saskaņot spēkā esošos tiesību aktus ar Krievijas konstitūciju un tās starptautiskajās tiesībās noteiktajām saistībām; mudina Krievijas Federāciju pārtraukt apzināti radīt pilsoniskajai sabiedrībai naidīgu gaisotni un tādēļ nosodīt likuma par ārvalstu aģentiem izmantošanu nolūkā iebiedēt un apspiest pilsoniskās sabiedrības organizācijas, kas sadarbojas ar starptautiskajiem līdzekļu devējiem vai pauž politiskos uzskatus;
  2. nosoda nesen apstiprinātos grozījumus likumā par ārvalstu aģentiem, kas ievērojami paplašina likuma darbības jomu un ļaus stigmatizēt atsevišķas personas un nosaukt tās par ārvalstu aģentiem, tādējādi pārkāpjot viņu cilvēktiesības, jo īpaši vārda un biedrošanās brīvību, kā arī pilsoņu tiesības, ierobežojot viņu saistības un ieguldījumu Krievijas pilsoniskajā sabiedrībā un apdraudot viņu personisko drošību, stigmatizējot viņus;
  3. nosoda Krievijas varas iestāžu pastāvīgos centienus ierobežot tiešsaistes un bezsaistes debates, kā arī neatkarīgu žurnālistiku; atgādina tām, ka vārda brīvība ir viena no cilvēka pamattiesībām, kas nostiprina visas pārējās cilvēktiesības, ļaujot sabiedrībai attīstīties un virzīties uz priekšu; aicina Krievijas Federāciju atzīt pozitīvo ieguldījumu, ko enerģiska un aktīva pilsoniskā sabiedrība var sniegt demokrātijas un sabiedrības stāvoklim;
  4. uzskata, ka šā likuma, kā arī pārmērīgā naudas sodu un izlīgumu izmantošana pret plašsaziņas līdzekļiem, cilvēktiesību organizācijām un pilsonisko sabiedrību ir apzināti vērsta uz to, lai piespiestu tās koncentrēt savus resursus uz naudas sodu un tiesiskās aizsardzības maksu maksāšanu un tādējādi ierobežotu vārda brīvību; pauž dziļas bažas par vēršanos pret cilvēktiesību organizācijām un aizstāvjiem, kas vēl vairāk pasliktina cilvēktiesību stāvokli Krievijā; cita starpā nosoda vēsturiski svarīgās kustības "Par cilvēktiesībām" likvidēšanu;
  5. pauž bažas par likuma selektīvas piemērošanas risku attiecībā uz konkrētām personām, jo īpaši neatkarīgiem žurnālistiem un politiskās opozīcijas aktīvistiem, jo trūkst skaidru kritēriju, kā arī par juridisko nenoteiktību attiecībā uz tā piemērošanas iemesliem un sekām parastajiem iedzīvotājiem; aicina Krievijas varas iestādes izveidot nekomerciālu organizāciju (NVO) darbības sistēmu, kas būtu skaidra, saskaņota, konsekventa un atbilstu Eiropas un starptautiskajiem standartiem, jo īpaši izmantojot skaidras definīcijas, izvairoties no tādu stigmatizējošu terminu izmantošanas kā "ārvalstu aģenti" vai diskriminējošu tiesību normu izmantošanas saistībā ar finansējuma avotiem, kā arī novēršot NVO, plašsaziņas līdzekļu un blogeru vai atsevišķu personu, kas darbojas NVO vai plašsaziņas līdzekļu labā, kriminālvajāšanu; pauž bažas par

Ceturtdiena, 2019. gada 19. decembris

to, ka valdības organizētas NVO izspiež neatkarīgas pilsoniskās sabiedrības organizācijas; ar bažām īpaši norāda uz situāciju Rostovā pie Donas saistībā ar Anastasiju Ševčenko;

6. stingri iebilst pret Krievijas varas iestāžu izmantotajām valsts varas izmantošanas metodēm, lai apspiestu vārda un runas brīvību un tādējādi sabiedrībā raisītu bailes; aicina Krievijas varas iestādes atbalstīt plašsaziņas līdzekļu kanālu objektivitāti, tostarp to, kas pieder Krievijas valsts uzņēmumiem, un uzlabot žurnālistu drošību un darba vidi Krievijā, tostarp ar pašreizējo starptautisko programmu palīdzību uzlabojot viņu profesionālās prasmes; uzsver, ka, lai nepieļautu pašcenzūru, ir jānodrošina efektīvas tiesiskās aizsardzības procedūras žurnālistiem, kuru darba brīvība ir apdraudēta;

7. atzinīgi vērtē un pauž atbalstu visām personām un organizācijām, kuras joprojām veic savu likumīgo un miermīlīgo darbu cilvēktiesību jomā, neraugoties uz represijām, kas vērstas pret viņiem; mudina Krievijas varas iestādes pārtraukt vajāšanu, iebiedēšanu un uzbrukumus, kas vērsti pret pilsonisko sabiedrību, plašsaziņas līdzekļiem, cilvēktiesību organizācijām un aizstāvjiem; nosoda Krievijas varas iestāžu nespēju aizsargāt šos dalībniekus no trešo personu uzbrukumiem, vajāšanas un iebiedēšanas un objektīvi izmeklēt šādus pret viņiem vērstus uzbrukumus;

8. norāda, ka Krievijas ārvalstu aģentu plašsaziņas līdzekļu reģistrā ir 10 ieraksti un tie visi ir noieta tirgi, kas saistīti vai nu ar "Radio Brīvā Eiropa", vai ar "Amerikas Balso"; atgādina, ka Krievijas valdība ir kritizējusi citus ārvalstu plašsaziņas līdzekļus par to, ka tie ir ziņojuši par valstī notikušajām demonstrācijām;

9. sagaida, ka Komisijas priekšsēdētājas vietnieks/ Savienības augstais pārstāvis (PV/AP) ārlietās un drošības politikas jautājumos, Padome un Komisija savos kontaktos, sanāksmēs un saziņā ar Krievijas pārstāvjiem, tostarp augstākajos līmeņos, paudīs bažas par likumu par ārvalstu aģentiem, un aicina viņus ziņot Parlamentam par viedokļu apmaiņu ar Krievijas varas iestādēm;

10. atkārtoti aicina Komisiju, EĀDD un dalībvalstis turpināt cilvēktiesību stāvokļa ciešu uzraudzību Krievijas Federācijā un aicina ES delegāciju Krievijā un dalībvalstu vēstniecības turpināt uzraudzīt tiesvedību, kurā iesaistītas pilsoniskās sabiedrības organizācijas un aktīvisti; turklāt aicina PV/AP un EĀDD nodrošināt, ka viņu saziņā ar Krievijas varas iestādēm tiek pievērsta uzmanība gadījumiem, kad personas tiek apsūdzētas politisku iemeslu dēļ, un ka Krievijas pārstāvjiem tiek prasīta oficiāla atbilde par šiem gadījumiem; aicina PV/AP un EĀDD ziņot Parlamentam par viedokļu apmaiņu ar Krievijas varas iestādēm;

11. aicina PV/AP izmantot ikvienu iespēju, lai atbalstītu pilsonisko sabiedrību, kas veicina demokrātiskās vērtības, tiesiskumu, pamatbrīvības un cilvēktiesības Krievijā un lai nostiprinātu tiešus personiskus kontaktus ar Krievijas iedzīvotājiem;

12. prasa ES dalībvalstīm izvirzīt jautājumu par ārvalstu aģentu likumu Eiropas Padomes institūcijās, galvenokārt Ministru komitejā un Eiropas Padomes Parlamentārajā asamblejā (PACE); prasa Venēcijas komisijai izskatīt grozīto likumu par ārvalstu aģentiem, lai sniegtu juridisku atzinumu un atbilstošus ieteikumus; aicina Krievijas varas iestādes pilnībā īstenot visus Eiropas Padomes Venēcijas komisijas ieteikumus atbilstoši Krievijas starptautiskajām saistībām šajā jomā; aicina ES dalībvalstis izdarīt pastāvīgu spiedienu uz Krievijas varas iestādēm EDSO forumā, lai panāktu atbilstību EDSO cilvēktiesību, demokrātijas, tiesiskuma un tiesu iestāžu neatkarības standartiem;

13. mudina ES arī turpmāk aicināt Krieviju atcelt vai grozīt visus tiesību aktus, kas neatbilst starptautiskajiem standartiem; aicina PV/AP izstrādāt jaunu visaptverošu ES un Krievijas stratēģiju ar mērķi stiprināt mieru un stabilitāti; atkārtoti apstiprina, ka jebkurai dialogam būtu jābalstās uz stingriem principiem, tostarp starptautisko tiesību ievērošanu un Krievijas kaimiņvalstu teritoriālo integritāti; uzsver, ka sankcijas pret Krieviju var atcelt tikai tad, ja šī valsts pilnībā ievēro savas saistības;

14. uzdod priekšsēdētājam nosūtīt šo rezolūciju Komisijas priekšsēdētājas vietniekam/ Savienības augstajam pārstāvim ārlietās un drošības politikas jautājumos, Padomei, Komisijai, dalībvalstu valdībām un parlamentiem, Eiropas Padomei, ANO augstajai cilvēktiesību komisārei, EDSO, kā arī Krievijas Federācijas prezidentam, valdībai un parlamentam.